

Kilakoltatás Budapesten is van!

(első rész)

Matern Éva szociológus megvizsgálta az egyik fővárosi kerületben 1987-ben végrehajtott kilakoltatások körülményeit és szociális hátterét.

Ebben a számunkban tanulmányából közlünk részleteket, jövő héten 1989-90-es esetekről számolunk be.

A kilakoltatás dokumentumai és a kilakoltatásokról szerzett tapasztalataink a fővárosnak abból a kerületéből származnak, ahol 1987-ben tömegesen lakoltatták ki az önkényes lakásfoglalókat. Ebben a kerületben – amely Budapest egyik legrégebbi munkáskerülete – igen sok a rossz állapotú, komfort nélküli szoba-konyhás lakás és szükséglakás. E lakásoknak a jelentős része hosszú évekig üresen áll, vagy mert senki nem fogadja el azokat, vagy mert az IKV a minimálisan szükséges felújítási munkákat sem képes elvégezni. Az önkényes lakásfoglalók ilyen lakásokat törnek fel és foglalnak el.

Önkényes lakásfoglalásnak nevezett lakásszerzés folyamatosan létezett 1956 előtt és után is, ebben a kerületben is és a főváros más kerületeiben is. Hosszú évekig (évtizedekig) az általánosan elterjedt gyakorlat az volt, hogy – a bejelentés után – a tanács nem folytatta le az eljárást, a lakásfoglalót a lakásban hagyta, vagy elrendelte a kilakoltatást, de – ha nem volt a fővárosban más állandó bejelentett lakása, ahova költöztetni lehetett – valamilyen szükséglakást kiutalt, ahova ki tudta lakoltatni a lakásfoglalókat. Ez volt a jellemző ebben a kerületben is.

A '80-as évek közepére az önkényes lakásfoglalókkal szemben is változott a hivatalos álláspont. A vizsgált kerületben 1987-ben volt az első olyan akció, amelynek célja az önkényes lakásfoglalások megakadályozása, az önkényes lakásfoglalók visszatartása a lakásfeltöréstől, jelezve számukra, hogy vége a toleráns, a „szemet hunyó” időszaknak.

J. G.-né kérvénye

„Kérelem!

Azzal a kéréssel fordulok a lakásügyi

osztályhoz... Július 22-én beköltöztem önkéntesen a lakásba, azoknak a panaszat elmondtam, hogy miért csináltam, de sajnos Önök be sem hívtak, ki sem jöttek, hogy meghallgatták volna, hogy nem jó módomban csináltam. Most már megindultak a gyerekek az iskolába, nagyon nehezen ezt is el tudtam intézni. Sajnos nem áll módomban négy kiskorú gyerekkel és a kicsi bútorommal kiköltözni az utcára. Kiköltözöm, ha lesz hová. Nagyon szépen kérem Önöket, gondoskodjanak rólam, hogy legyen egy másik fedél a fejem felett, mert úgy érzem, 10 évre talán megérdemlek ha csak egy szobát is, már annyi ideje, hogy Budapesten dolgozom egy vállalatnál. Küldöm a kétszáz forintos okmánybélyeget a megfellebbezésre. Számomra sem ingó sem ingatlan a nevemen nem szerepel.

Budapest, 19.. szeptember 1.

Tisztelettel:

J.. G..né

...u ...sz.”

A Fővárosi Tanács lakásügyi főosztályának leirata a kerületi tanácshoz J. G.-né ügyében

„Budapest Főváros Tanácsa VB. Lakásügyi Főosztálya ... Tanács VB. Lakásügyi Osztály részére

Azonos számú határozatunk kapcsán az alábbiakra hívom fel az Osztályvezető elvtársnő figyelmét.

Az önkényes beköltözések visszaszorítása fontos lakásügyi hatósági feladat, ezért a ... Tanács VB. Lakásügyi Osztály ... sz. törvényes határozatát helybenhagytuk.”

Az önkényes lakásfoglalókkal szembeni megváltozott magatartást kiváltó tényezők között nem elhanyagolható az sem, hogy új vezetők kerültek a Lakásügyi Osztály élére. Először „természetesen”

visszamenőleg kellett összegyűjteni azok nevét és címét, akik önkényes lakásfoglalóként, rosszhiszemű jogcím nélkül laktak lakásukban, s akiknél a beköltözés óta eltelt idő az elévülési időt még nem érte el. Így állt elő az a mintegy 110-120 címet tartalmazó lista az önkényes lakásfoglalókról, amely végül is a kilakoltatási akció alapját képezte. Az akciót 1987 júniusában kezdték. A listán a néhány hete vagy 1-2 hónapja beköltözők együtt szerepeltek a 3-4 éve bentlakó családokkal.

Kideríthetetlen, hogy honnan ered a „kilakoltatásnak” – mint az önkényes lakásfoglalások visszaszorításának az egyetlen lehetséges módszernek, eszköznek – a gondolata. Annyi azonban bizonyos, hogy valamilyen pressziót gyakorolt a felettes hatóság, a Fővárosi Tanács Lakásügyi Főosztálya. Fontos „irányelv” volt viszont – és nemcsak a Fővárosi Tanácstól –, hogy a kilakoltatási akciót botrány nélkül hajtsák végre. Hiszen – ahogy a kerületi tanács – a Fővárosi Tanács is tisztában volt azzal, hogy a kilakoltatás politikai kérdés is. Nem véletlenül kellett a kilakoltatási akció végrehajtásához a kerületi pártbizottságnak a jóváhagyása is. Ám egyértelműen kiderült, hogy a kilakoltatási akció gondolata, ill. annak az elfogadása a lakásosztály-vezető személyéhez kötődik. Először csupán arról volt szó, hogy az önkényes beköltözések további emelkedését valamilyen módon meg kell akadályozni, és ennek érdekében a folyamatos nyilvántartáson túl valamilyen hatékony lépésre is szükség lesz. Ezt a szándékot az a tény is kifejezte, hogy 1987 elején a kerületi Cigánykoordinációs Bizottság titkára megkapta az önkényes lakásfoglalók listáját azzal a feladattal, hogy látogassa végig a családokat, és tegyen javaslatot: kik érdemlik meg a méltányos elbírálást. A titkár ugyan végiglátogatta a több mint 100 családot, csak hogy közben a hivatalvezetés – anélkül, hogy őt értesítették volna – megtárgyalta az önkényes lakásfoglalások problémáját, és ugyanakkor döntött is: az önkényes lakásfoglalókat kilakoltatják, és velük szemben a méltányosság elvét és lehetőségét nem alkalmazzák.

A kilakoltatási akció elfogadtatásakor alapvetően a kilakoltatás tényéhez fűződő ideológiával kellett leszámolni: a hangoztatott szocialista ideológia és a kilakol-